

PŘEHLED VÝZKUMŮ

51

Brno 2010

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis *Peer-reviewed journal*

Ročník 51
Volume 51

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Jiří Juchelka, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Bronzové artefakty nalezené v depotech na hradišti „Tabulová hora“
u Klentnice. Srov. studii A. Navrátila. Foto J. Špaček.
*A foto of bronze artifacts found in hoards in the hill fort „Tabulová
hora“ near Klentnice. See the study of A. Navrátil. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2010

Copyright ©2010 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Realizace archeologických sond proběhla ve dvou etapách. V první etapě bylo zkoumáno 8 sond (S1/09–S8/09). Jejich umístění a rozměry byly ovlivněny požadavky stavby podle projektu (podzemní kontejnery, veřejné osvětlení, ověření anomálie geofyzikálního měření). V další etapě bylo v místech budoucí komunikace, lemující obvod náměstí, zkoumáno celkem 23 sond o jednotném rozměru 3 × 5 m (S9/09–S31/09). Podle požadavků stavby sondy zasahovaly jen do úrovně mírně přesahující jeden metr a většinou nedosáhly intaktního geologického podloží.

V průběhu stavby byly také prováděny dohledy nad vytvořením nových kanalizačních přípojek. Celkem bylo dokumentováno 28 profilů.

Ze zobecněné základní stratigrafie lokality vyplývá, že na jílové podloží v hloubkách kolem 1,3–1,5 m sporadicky nasedal půdní typ tvořený prachovou hlínou. Následovalo první lokační dláždění v podobě posypu šterkem, které překrývala vrstva tmavé odpadní jílovité organogenní hlíny s četnými zlomky zvířecích kostí a dochovaného organického materiálu, zejména dřev. Následovala izolační dorovnávká terénu jílem, na kterém se dále ukládaly vrstvy nečistot střídající se s lokálními úpravami pochůzných úrovní šterkovým posypem, a to až do horizontu novověkých šterkových úprav.

V sondách S16/09–S18/09 v západní části náměstí a v sondě S9/09 v severní části náměstí byly dokumentovány kúlové jamky svědčící o přítomnosti staveb lehčích dřevěných konstrukcí. V sondě S19/09 v severozápadní části náměstí byl zachycen průběh novověkého dřevěného vodovodu. Zajímavé zjištění přinesly sondy S19/09–S27/09 na delší, východní straně náměstí, kde se prakticky po celé straně nacházelo několik desítek centimetrů mocné souvrství jílu ze 14. století, chudých na archeologické nálezy. Jedná se zřejmě o terénní úpravu navršenou v krátkém časovém horizontu, snad související s průběhem komunikace.

Důležitým zjištěním byla absence předlokačních objektů, která by mohla svědčit o založení části nebo i celého půdorysu města mimo předpokládané předlokační sídliště. Objasněna byla také anomálie v současném půdorysu Masarykova náměstí, kdy v severozápadní části náměstí ustupuje fronta budov hlouběji mimo jinak celkem pravidelný půdorys náměstí, již od doby lokace blíží se tvaru rovnoramenného lichoběžníku. Při dokumentaci profilů kanalizačních přípojek bylo v tomto prostoru zjištěno zvrstvení charakteristické pro středověké městské parcely. Vzniklá anomálie je tak až novověkého původu.

Karel Faltýnek, Ladislav Kaiser,
Pavel Šlězár, Petr Večeřa

Literatura

Faltýnek, K. 2001: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na Horním náměstí v Olomouci v roce 2000. In: *Památkový ústav v Olomouci. Výroční zpráva 2000*, Olomouc, 96–100.

Militký, J., Šlězár, P. 2007: Nálezy středověkých mincí objevených při archeologickém výzkumu v Olo-

mouci. In: *Numismatický sborník 22*, Praha, 223–231.

Resumé

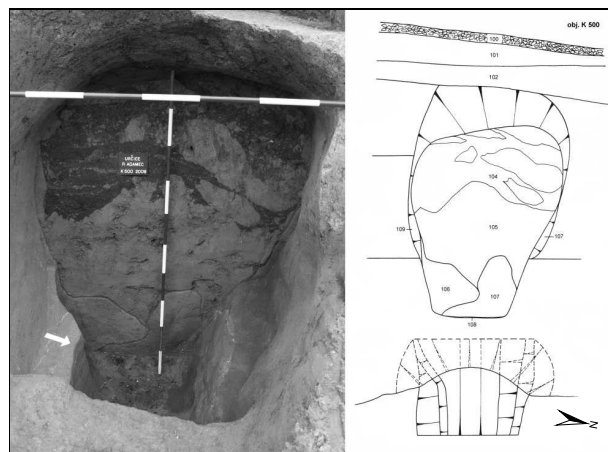
Uničov (Bez. Olomouc), Masarykovo Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

URČICE (OKR. PROSTĚJOV)

Intravilán, č. p. 109. Pozdní doba hradištní, středověk, novověk. Středověká vesnice, loch. Záchraný výzkum.

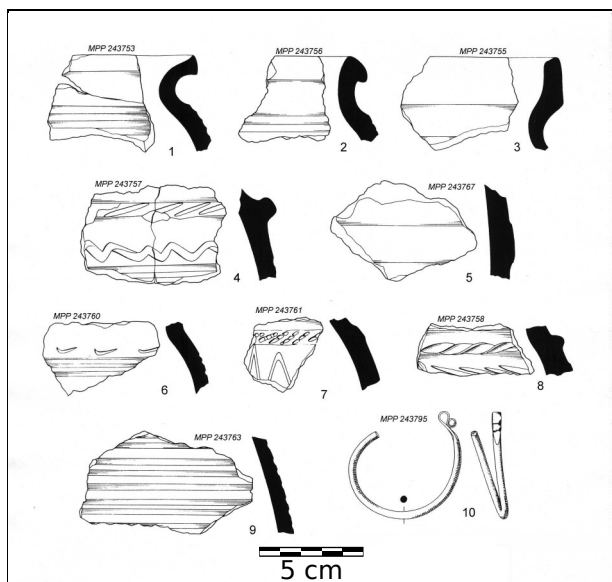
Během záchranného archeologického výzkumu realizovaného v důsledku „rekonstrukce sklepa“ a terénních úprav pozemku u domu č. p. 109 v Určicích (podrobnější charakteristika lokality – viz oddíl Neolit) byly zdokumentovány též pozůstatky podzemní chodby či skrýše, tzv. „lochu“ (obr. 129; podrobněji k tématu např. Kos 2005). Z jeho zánikového horizontu (kontext 104 – interpretovatelný jako redeponovaná kulturní vrstva) pochází drobná kolekce keramických zlomků pozdně hradištního období a především postříbřená esovitá záušnice velkého průměru (obr. 130). Bližší dobu vzniku a fungování tohoto tradičního prvku středověké vesnice však nelze bezpečně stanovit. V okolí nalezená keramika 12. až 14. století však jasně dokládá čilé lidské aktivity, které zcela jistě souvisejí s osadou Určice (Ursicz), prvně v písemných pramenech zmiňovanou již k roku 1288 (např. Janoušek 1938, 182).

Od I. L. Červinky (1905, 8; podle Heidenreich 1887) se v souvislosti s tímto objevem dovídáme následující: „V Určicích prostírají se lochy pod usedlostmi celé „Hornice“, zrušením návesních sklepů byly však zataraseny i vchody do lochů. Loch ze sklepa J. Marka vedl prý až do lesíka Skalice. Roku 1870 uhozeno na podobnou chodbu pěkně ve slínovici vystrouhanou pod školním dvorkem; vedla prý až pod kostel.“ Pozornost si však zaslouží i potencionální vstup do určického podzemí (obr. 131), který byl zaznamenán na podzim roku 2009 v otevřeném prostoru sklepa na p. č. 519 v Určicích, jež

Obr. 129. Určice. Profil zasypané podzemní chodby („lochu“) ve fotografické a kresebné dokumentaci.

Abb. 129. Určice. Verschlütteter unterirdischer Gang („Loch“), Schnitt – Foto und Zeichnung.

Obr. 130. Určice. Výběr mladohradištních nálezů ze zánikového horizontu podzemní chodby – obj. 500, kontext 104, redeponovaná kulturní vrstva (1–9 keramika, 10 bronz).

Abb. 130. Určice. Auswahl der jungburgwallzeitlichen Funde aus dem Untergangphase des unterirdischen Ganges – Gr. 500, Schicht 104, redeponierte Kulturschicht (1–9 Keramik, 10 Bronzegegenstand).

skýtá naděje na rozsáhlejší terénní průzkum případných podzemních prostor.

Pavel Fojtík

Resumé

Určice (Bez. Prostějov), Ortsbereich. Jüngere Burgwallzeit, Hochmittelalter, Neuzeit. Dorf, Loch/Erdstall. Rettungsgrabung.

Literatura

- Červinka, I. L. 1905:** „Lochy“, umělé jeskyně na Moravě, *Souborný přehled. Zvláštní otisk z „Časopisu Moravského musea zemského“*, roč. 5, č. 2, Brno.
- Heidenreich, F. 1887:** Lochy určické. *Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci* 4, 118.
- Janoušek, V. 1938:** *Vlastivěda moravská. II. Místopis. Dějiny Prostějova. Prostějovský okres.* Brno.
- Kos, P. 2005:** K moravským lochům. Über mährische Löcher (Schluss). *Forum Urbes Medii Aevi II. Sborník příspěvků z konference FUMA II konané 16.–18. 4. 2003 v Brně*, 166–183.

VALTICE (OKR. BŘECLAV)

Náměstí Svobody. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Ve dnech 5.–7. 8. 2009 provedlo Regionální muzeum v Mikulově, p. o., záchranný výzkum ve Valticích během komplexní stavební úpravy náměstí Svobody. V okolí bodu 48°44'28.45"N, 16°45'19.448"E-WGS-84 byly zjištěny základy cihlového objektu ve tvaru pravidelného osmiúhelníku o délce strany cca 2,7 m (obr. 132). V severozápadní části je umístěn vstup se schodištěm do podzemí. Ve směru hlavních světových stran jsou

v podzemní části na čtyřech stranách umístěny propustné otvory vyložené kamennými bloky. Polovina objektu byla zkoumána do úrovně 95 cm od skrytého povrchu. Další výzkum znemožňovala spodní voda. Výplň tvořila především stavební suť slabě smíšená s keramikou, sklem nebo zvřecími kostmi.

Ve spodní části okolo úrovně hladiny spodní vody byly nálezy velmi četné. Stavbu lze interpretovat zřejmě jako vodohospodářskou, neboť leží v místech s vysokou hladinou spodní vody, kudy v minulosti protékal potok. Keramiku z výplně objektu lze rámcově datovat od konce 17. stol. dále. Zánik stavby není jasný. Na veduté zobrazující valtické náměstí Svobody z konce 18. stol. (např. Lužný, Koukal 2001, obr. 8) však není tato stavba vyobrazena.

Polní ulice, č. p. 243. Vrcholný středověk. Město. Záchranný výzkum.

Dne 4. 6. 2009 byl během hloubení základu pro opěrnou zídku u rodinného domu ve Valticích v Polní ulici č. p. 246 (48°44'24.982"N, 16°45'30.737"E-WGS-84) zjištěn výskyt vrcholně středověké keramiky a kamenných přeslenů. Patrně se jedná o rozsáhlou kulturní vrstvu.

Polní ulice, p. č. 2550/29, 2550/23 a 1129. Vrcholný středověk. Město. Povrchový sběr.

Na uvedených parcelách v okolí t. č. rozestavěného rodinného domku byl zjištěn rozrušený středověký objekt s četným výskytem vrcholně středověké keramiky. Dále liniový výkop od domu narušuje několik situací se silně vypálenými objekty (patrně hrnčářské pece). Ve výkopu a jeho okolí se nachází značné množství keramického materiálu (obr. 133). Stavba proběhla bez zajištění archeologické památkové péče.

František Trampota

Literatura

- Lužný, J., Koukal, V. 2001:** P. Norbertus Adamus Boccius, kněz, lékař a botanik – nejvýznamnější osobnost města Valtic v 18. a v počátku 19. století. In: E. Korđiovský (ed.), *Město Valtice*, 246–255.

Resumé

Valtice (Břeclav dist.), Square Svobody. Modern period. Town-Water management building. Salvage excavation.

Valtice (Břeclav dist.), Polní street no 246. High Middle Ages. Town. Salvage excavation.

Valtice (Břeclav dist.), Polní street, plots 2550/29, 2550/23 and 1129. Late Middle Ages. Town. Disturbed archaeological site. Field survey.

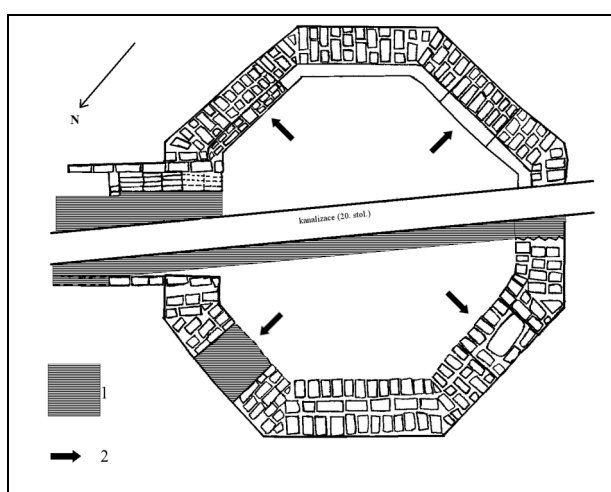
VRANOV NAD DYJÍ (OKR. ZNOJMO)

Kostel Nanebevzetí Panny Marie. Novověk. Kostel. Záchranný výzkum.

V druhé polovině měsíce října proběhl rychlý záchranný archeologický výzkum v interiéru kostela ve Vranově nad Dyjí. Byl vyvolán výkopovými pracemi při stavbě odvětrávacích kanálů a podlahového topení. Tyto výkopy porušily čtrnáct hrobů datovaných rámcově

Obr. 131. Určice. Potencionální vstup do určického „podzemí“ z jednoho ze sklepů.
Abb. 131. Určice. Der potentielle Eingang in den „Untergrund“ von Určice aus einem der Keller.

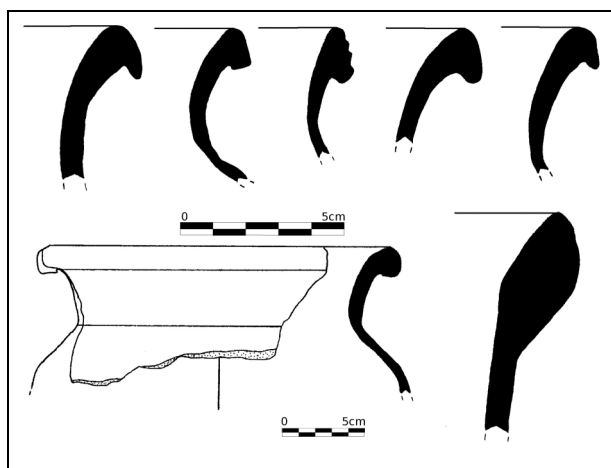
Obr. 132. Valtice. Půdorys zkoumané stavby. 1: destruovaná část zdiva. 2: šipka označující podzemní otvor.

Abb. 132. Valtice. Ground plan of examined building. 1: destructed parts of the wall. 2: arrow marking underground outlets.

Obr. 134. Vranov nad Dyjí. Medailon z hrobu H6.

Abb. 134. Vranov nad Dyjí. Medaillon aus dem Grab H6.

Obr. 133. Valtice. Příklad středověké keramiky.

Abb. 133. Valtice. Example of medieval pottery.

do novověku. Ve dvou případech se na základě movitého inventáře (medailonů) podařilo tuto dataci zpřesnit na 18. stol. Výkopy byly vedeny podél stěn lodi kostela a napříč presbytářem. V prostoru presbytáře bylo zdokumentováno deset hrobů. Na nejčestnějším místě, uprostřed presbytáře, byly uloženy ostatky duchovního. Jeho hrob byl také nejbohatší, obsahoval i zbytky kněžského roucha.

Při severní stěně lodi se nacházela do skalnatého podloží vysekaná jáma, v níž byly uloženy části staré kamenné podlahy a omítnuté architektonické prvky. Další architektonické články, nesoucí polychromní malbu, byly nalezeny zazděné v základech druhého pilastru, přízdeňného k severní stěně kostela.

David Humpola

Resumé

Vranov nad Dyjí (Bez. Znojmo), Kirche Nanebevzetí Panny Marie. Neuzeit. Kirche. Rettungsgrabung.